

(10013) Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırma Bağlamı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları**DERYA GİRGIN**

Çanakkale Bilim Ve Sanat Merkezi

ÇAVUŞ ŞAHİN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Problem Durumu

Mesleki kimlik; öğretmenlerin öğretim yaşantılarındaki sosyal, kişisel deneyimlerinin etkileşimiyle oluşmaktadır. Öğretmen kimliği, öğretmenlerin nasıl bir öğretim yapacağına ilişkin karar vermesi ve eğitim alanındaki değişikliklere karşı ne tür tutumlar takınacaklarını belirlemesi açısından önemlidir. "Öğretmen kimliği" kavramı son zamanlarda eğitim söylemlerinde eğitimi ve araştırmaların dikkat çektiği bir konu olmuştur (Weber ve Mitchell, 1995; Danielewicz, 2001; Marsh, 2002; Moore, Edwards, Halpin, ve George, 2002; Zembylas, 2005; Beauchamp ve Thomas, 2009). Sınıf öğretmenin mesleki kimliğini toplum, bilgi sistemleri, inançları, sınıf içindeki etkileşimleri ve uygulamaları, gelecek için mesleki beklentileri oluşturmaktadır. Genel bir bakış açısıyla bakacak olursak öğretmenin çalışma yaşamlarında gözlenen ve gözlenmeyen birçok içerik kimliği etkilemektedir. Öğretmen için gözlenebilen alanda; sınıf etkileşimleri, değerlendirmeleri, materyal tasarımları, görev tanımlamaları yer almaktadır. Bu kısım genellikle öğretmen eğitiminin teknik ve fonksiyonel bir boyutu olarak literatürde yer almaktadır. Diğer taraftan gözlenemeyen alan ise daha çok kişisel durumları içeren biliş, inançlar, beklentiler, duyguları içermektedir. Bu iki bakış açısı bütüncül olarak etkileşimli olursa öğretmen kimliği daha verimli ve etkili bir biçimde oluşturulabilir. Bu araştırmada farklı bir bakış açısıyla ilişkisel, aşamalı, dinamik, değişime açık bir yapıda olan sınıf öğretmenin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma bağlamı irdelenmiştir. Öğretmenin değişen öğretimsel kimliği de mesleki kimliğini yeniden yapılandırmasında önemli durumsal bir araçtır. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma bağlamlarında bulunan karakteristik yapıları belirlemede kullanabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Beijaard (1995) bir öğretmenin mesleki kimliğinin onun öz imajının, öz benliğinin bir parçası olduğunu belirterek, öğretmen kimliğinin topluluklar içinde; öğrencilere konuları öğretirken, onlarla etkileşimde bulunurken, mesleki rollerini tanımlarken ve bu rollere ilişkin kavramlarını yeniden yapılandırırken karşımıza çıkan önemli bir konu olduğunu vurgulamaktadır. Öğretmen kimliği sabit bir özellik değildir. Öğretmenin kazandığı deneyimlerle, pekiştirilip yeniden biçimlenebilen bir yapıdır. Öğretmenin kişisel ve oluşum/yapılandırma bağlamındaki görüntüleri, topluluk içindeki katılımı, paylaşımı, etkileşimi, sınıf içi uygulamada edindiği deneyimleri, öğretmenin sahip olduğu inançları, değerleri bu kimlik sürecini şekillendiren ana öğelerdir. Öğretmenler sürekli olarak kendileri için yeni hedefler belirlemeli, kendi mesleki gelişim süreçlerini bu çerçeveden oluşturmalıdırlar. Yapılan alan yazın taraması sonucu sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerini belirlemeye yönelik bir ölçeğe rastlanılmamıştır. Alandaki bu eksikliği gidermek için sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma bağlamlarını belirlemeye yönelik 5'li likert tipi bir ölçme aracı geliştirmek ve bu aracın geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını ortaya koymak çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Özellikle sınıf öğretmeni mesleki kimliğinin diğer öğretmen kimliklerinden farklılaşarak daha farklı özellikler ve nitelikler taşıması bakımından kritik önem arz ettiği düşünülmektedir. Sınıf öğretmenin kimliğinin yapılandırma/oluşum bağlamında ele alınması, kimliğin oluşum sürecinin çoklu veri toplama araçları ile irdelenerek sentezinin yapılar ortaya konması araştırmayı farklı kılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşumuna etki eden faktörlerin belirlenmesi ve bunların mesleki kimlik oluşum sürecine yansıtması alanyazına anlamlı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma Yöntemi**Çalışma Grubu**

Sınıf öğretmenin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma bağlamını belirlemeye yönelik geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında Çanakkale ilinde (merkez ve ilçeler dahil) görev yapan 419 sınıf öğretmene ölçek uygulanmıştır. Çalışmanın DEFA analizlerinde Çanakkale ilinde (merkez ve ilçeler dahil) görev yapan 447 sınıf öğretmene ölçek uygulanmıştır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Çanakkale ilinde merkez dahil dokuz ilçede görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Sınıf öğretmenin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma bağlamını belirlemeye yönelik ölçek geliştirme sürecinde şu işlemler gerçekleştirilmiştir: (1) Literatür taraması ve yarı yapılandırılmış görüşmeler (2) Madde havuzu oluşturma, (3) Uzman görüşü alma, (4) Açıklayıcı faktör analizi, (5) Doğrulayıcı faktör analizi. (6) Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirligi, (7) Alt boyutlar arasındaki korelasyonların incelenmesi.

Literatür Taraması, Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler ve Madde Havuzu Oluşturma

Çalışmada madde havuzu için öncelikle Çanakkale merkez ve ilçelerinde görev yapan 42 sınıf öğretmeni (18 erkek, 24 kadın) ile öğretmen mesleki kimliğine yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin içerik analizleri ve ilgili alanyazın taramaları sentezlenerek 42 maddeden oluşan madde havuzu oluşturulmuştur.

Uzman Görüşü Alma

Sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma bağlam ölçeği için oluşturulan madde havuzunun, kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan alınan görüş ve öneriler ışığında, anlaşılabilirlik ve ifadenin açıklığı açısından değerlendirilerek bazı düzenlemelere gidilmiştir. Taslak formdaki maddeler gerekçelendirilerek (maddenin anlaşılır olmaması, cümle yapısındaki anlamsal sıkıntılarının olması vb. nedeniyle) 6 madde ölçekten çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla ise ölçeklerin açımlayıcı faktör analizleri ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. SPSS programı aracılığı ile Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve LISREL programı aracılığı ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Oluşum/yapılandırma Bağlam ölçeğinin örtük yapısını ortaya çıkarmak için öncelikle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış, Bartlett's Sphericity testi uygulanmıştır. KMO katsayısı .788 olarak hesaplanmıştır. Bartlett testi sonucunun ise ($X^2=5939,425$ $p<.01$) olduğu görülmüştür. AFA analizi sonucunda beş faktörlü 32 maddeden oluşan Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Oluşum/yapılandırma Bağlam Ölçeği oluşturulmuştur. Uygulama sonrasında ölçekle ilgili yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan değerlerin uyum indekslerinin iyi değerlere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Elde edilen değerler incelendiğinde $X^2 = 1011.10$ ve $sd = 314$ olduğu görülmektedir Bu değerler birbirine oranlandığında X^2 /sd oranının 3.22 olduğu görülmektedir. Sonuç olarak; geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş ve beş alt faktörden oluşan olan Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırma Bağlamı Ölçeği geliştirilmiştir. Bu noktadan hareketle sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinin oluşum/ yapılandırma bağlamını ölçecek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, mesleki kimlik,ölçek geliştirme

Kaynakça

- Weber, S. J., & Mitchell, C. (1995). *That's funny you don't look like a teacher! Interrogating images and identity in popular culture*. London, UK: Falmer Press.
- Danielewicz, J. (2001). *Teaching selves: Identity, Pedagogy and Teacher Education*. Albany, NY, State University of New York Press.
- Marsh, M. (2002). Examining the discourses that shape our teacher identities. *Curriculum Inquiry*, 32(4), 453–469.
- Marsh, M. (2002). The shaping of Ms. Nicoli: The discursive fashioning of teacher identities. *Qualitative Studies in Education*, 15, 333–347.
- Moore, A., Edwards, G., Halpin, D., & George, R. (2002). Compliance, resistance and pragmatism: The (re)construction of schoolteacher identities in a period of intensive educational reform. *British Educational Research Journal*, 28(4), 551–565.
- Zembylas, M. (2005). Discursive practices, genealogies, and emotional rules: A poststructuralist view on emotion and identity in teaching. *Teaching & Teacher Education*, 21(8), 935-948.
- Beauchamp, C. ve Thomas, L. (2009). Understanding Teacher Identity: An Overview Of Issues In The Literature And Implications For Teacher Education. *Cambridge Journal of Education*, 39(2), 175–189.
- Beijaard, D. (1995) 'Teachers' Prior Experiences and Actual Perceptions of Professional Identity,' *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, Vol.1, No.2, pp.281-295.